

Til lovforslag nr. L 149. Betænkning afgivet af kulturudvalget den 22. maj 1981

Betænkning

over

Forslag til lov om ny- og ombygning af Det kgl. Teaters Gamle Scene og om planlægning af opførelse af et nyt skuespilhus for Det kgl. Teater

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet en række spørgsmål til ministeren for kulturelle anliggender, som denne har besvaret dels skriftligt, dels i samråd. Nogle af udvalgets spørgsmål og ministerens svar på disse er optrykt som bilag til betænkningen.

Udvalget har desuden modtaget mundtlig og skriftlig henvendelse fra Niels Fennet, ApS.

Ministeren for kulturelle anliggender har under samråd tilkendegivet, at beløbet 175 mill. kr. udgør maksimum og ikke vil blive overskredet, og at de i lovforslagets bilag 2 anførte arbejder vil kunne udføres inden for dette beløb, jfr. ændringsforslag nr. 1. I beløbet er inkluderet samtlige omkostninger, herunder arkitekt- og ingeniørhonorarer.

Med henblik på at sikre overholdelsen af det samlede budget og på at anvise eventuelle besparelsesmuligheder vil ministeren med bistand af et anerkendt rådgivningsfirma foretage en kritisk gennemgang og vurdering af projektet og økonomiberegningen, når der er udarbejdet et dispositionsforslag for hele byggesagen. Ministeren vil, når resultatet af kontrolgennemgangen af dispositionsforslaget foreligger, orientere folketingets kulturudvalg og bevillingsmyndighederne herom.

Udvalget har endvidere noteret sig, at ministeren under et samråd har oplyst, at genforhandlingen af overenskomster og regulativer foregår parallelt med projekteringsarbejdet, og at udgangspunktet er målsætningsudvalgets betænkning. Udvalget har især hæftet sig ved ministerens understregning af, at en

lang række af de nuværende bestemmelser om ansættelses- og arbejdsforhold kan føres direkte tilbage til teatrets nuværende uhenigtsmæssige bygningsforhold. Udvalget har taget dette som udtryk for, at der i konsekvens af beslutningen om ombygning af Det kgl. Teater indgås aftaler, som sikrer en mere smidig og økonomisk rationel arbejdsgang på teatret.

Dette er således en forudsætning for tilslutning til lovforslaget fra flertallets side (udvalget med undtagelse af venstres, fremskridtspartiets, centrum-demokraternes og Danmarks retsforbunds medlemmer).

Endelig har udvalget lagt vægt på, at der i forbindelse med ny- og ombygningen af Det kgl. Teater findes en god og rimelig løsning på problemet vedrørende handicappedes adgang til Gamle Scene, og på, at der etableres toilet for handicappede.

Herefter indstiller et *mindretal* (socialdemokratiets medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med det af ministeren for kulturelle anliggender stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (det konservative folkepartis og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af ministeren for kulturelle anliggender og de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Et *tredje mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse*

med det af ministeren for kulturelle anliggender og de af mindretallet stillede ændringsforslag. Mindretallet deler den af flertallet opstillede forudsætning for tilslutning til lovforslaget, men finder forudsætningen upræcis med hensyn til den tidsmæssige ramme og ønsker den lovfæstet for at give størst mulig sikkerhed for, at denne betingelse for en rigtig funktion af teatret kan opfyldes.

Mindretallet beklager, at det ikke i forbindelse med dette lovforslag har været muligt at omdanne Det kgl. Teater til en § 2-virksomhed, idet mindretallet finder en sådan ændring væsentlig for teatrets trivsel og funktion. Mindretallet agter derfor at tage dette spørgsmål op i forbindelse med den kommende revision af teaterloven.

Mindretallet finder det endvidere af uvurderlig betydning for den danske nationalscene, at alle kunstarterne forbliver samlet. Mindretallet kan derfor ikke støtte ministerens tanker om at placere et nyt skuespilhus uden for Kongens Nytorv, da der heri ligger en begyndende opsplittning af kunstarterne. Derimod har mindretallet med tilfredshed noteret sig ministerens svar på spørgsmål 7 og 26 (optrykt som bilag), hvoraf det fremgår, at ombygningsforslaget fortsat muliggør en placering af en eventuel ny scene langs Holmens Kanal.

Mindretallet har endelig lagt vægt på, at det under udvalgsarbejdet er oplyst, at turnévirkomheden i ombygningsperioden agtes udvidet fra de sædvanlige ca. 50 forrestillinger årligt til ca. 100. Mindretallet ser gerne et endnu større antal forestillinger placeret ude i landet og finder også – med henvisning til svaret på spørgsmål 46 – at dette vil være økonomisk muligt.

Et *fjerde mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og udtaler følgende:

Det er helt fantastisk, at et folketingsflertal vil trumfe betænkningssafgivelse igennem, når man betænker, hvor ringe tid folketinget har haft til at behandle dette lovforslag. Om man kommer i gang med at ombygge Det kgl. Teater et halvt år før eller siden, kan vel ikke være så afgørende i betragtning af, at teatret jo er et gammelt hus, hvorfor det hensyn til personalet, som man påberåber sig som und-

skyldning for at starte ombygningen, er helt ved siden af.

Der er en lang række produktionsbygninger ud over dette land, der er for gamle, men alligevel bliver der produceret i dem. De mennesker, der i forvejen er så privilegerede, at de kan leve af deres kunstneriske indsats, må i den økonomiske situation, landet befinder sig i, være indstillet på, at ikke ethvert behov kan dækkes.

Endvidere er mindretallet også meget utryg ved, at de arbejdsaftaler, som man i øjeblikket har på teatret, og som godt nok er blevet opsagt fra ministeriets side og nu skal genforhandles, skal blive for favorable, idet man ikke har nogen som helst garanti for, at aftalerne laves, så skatteyderne får mere for pengene. Mindretallet er naturligvis meget imponeret over, at ministeren tør afgive et løfte om, at man ikke vil overskride de projekterede 175 mill. kr. til ombygningen, men når man betænker de skandaler, der har været i f. eks. postterminalen og Danmarks Radio, så kan mindretallet levende forestille sig, at når man begynder at bygge om på noget gammelt, vil tallene slet ikke holde, så man løber ind i en ny postterminalskandale. Bortset fra det ovennævnte er det helt utroligt, at en regering, der jo kører på pumperne, som den nuværende regering gør, og hvis politik har ført til stribevis af tvangsauktioner, som man hver eneste dag kan læse det i aviserne, tør udskrive en sådan regning til skatteyderne.

Et *femte mindretal* (det radikale venstres medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse*, men tiltræder det af ministeren for kulturelle anliggender og de af mindretallet under nr. 3 og 4 stillede ændringsforslag.

Et *sjette mindretal* (centrum-demokraternes medlem af udvalget) kan stemme for det af ministeren for kulturelle anliggender og det af mindretallet under nr. 2 stillede ændringsforslag. Mindretallet indstiller i øvrigt lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og udtaler følgende:

Mindretallet er beredt til at bevilge nødvendige beløb til at etablere virkelig gode og hensigtsmæssige arbejdsforhold på Det kgl. Teater. Mindretallet ønsker gode vilkår for kunstnere og øvrige medarbejdere og prima

udfoldelsesmuligheder for den kunstneriske produktion til fordel for scenekunsten og for hele befolkningen. Men der kan rejses megen berettiget tvivl om mange forhold vedrørende projektet, og sådan tvivl kan ikke undgå at skade teatrets omdømme. Manglende grundighed i forberedelserne skaber en mistro, som unødigt vil gavne de kræfter – herunder fremskridtspartiet – der vil hidse især provinssens befolkning op imod de helt nødvendige sceniske udfoldelser.

Lovforslaget var til 1. behandling den 12. marts 1981. Der har altså kun været et par måneder til rådighed til vurderingen. Rent faktisk meget kortere tid, idet de første svar indløb og det første samråd fandt sted efter påske.

Denne haste-behandling står i skrigende modstrid til de ting, der står på spil. Det drejer sig dels om mindst 200 mill. kr. i januar 1981-priser. Det drejer sig videre om en løsning, der for denne store og betydningsfulde institution skal kunne fungere i generationer fremover. Det drejer sig endelig om planer og projekter, om hvilke en mængde materiale først i dette forår er blevet fremlagt for udvalget. Så kan knap 2 måneder til realitetsforhandlingen ikke være tilstrækkeligt til gennemførelsen af så store og vidtrækkende planer.

Mindretallets modstand imod færdiggørelse på et utilstrækkeligt grundlag udspringer af hengivenhed for teatret. Det står for mindretallet ikke til troende, at projektet vil lide skade, dersom udvalget arbejder videre med sagen i sommerens løb og i en beretning giver udtryk for sin vilje til at fremme lovgivningen i næste samlings første måneder.

Tværtimod er mindretallet overbevist om, at en sådan fremgangsmåde vil give folkettinget langt sikrere grundlag for dets beslutning.

Det skal herved erindres, at projektets gennemførelse efter lovforslagets plan vil trække ud til 1986 – i øvrigt en projekterings- og byggetid, mindretallet finder alt for lang, når først grundlaget for beslutning er tilstrækkeligt oplyst.

Det foreliggende projekt kan efter mindretallets mening gennemføres for mindst 50 mill. kr. mindre. I hvert fald må denne påstand, som mindretallet ikke er ene om, gennemanalyseres. Som nævnt er det i øvrigt ikke omkostningernes størrelse, der afskræk-

ker mindretallet. Men det må kræves, at der opnås mest muligt for ethvert bevilget beløb.

Tilsagnet om, at beløbsrammen ikke vil blive overskredet, er uden tvivl givet ud fra bedste overbevisning. Men en byggesag af denne art og varighed kan komme ud for enhver tænkelig overskridelse, uden at nogen senere kan bremse forløbet, når tingene først er startet.

Yderligere to væsentlige forhold taler for fortsat bearbejdelse før beslutning. Dels kræves der tid til grundige overvejelser af den tanke, der er rejst af venstres medlemmer af udvalget, om at omdanne teatret til en § 2-virksomhed. Dels vil man i oktober/november vide meget mere om mulighederne for i god forståelse med personalegrupperne ved teatret at nå frem til fornyelse af de nu opsagte overenskomster, således at ombygningen rent faktisk kommer til at resultere i bedre arbejdsforhold og produktivitet. I dag ved vi næsten intet herom.

Mindretallet advarer alvorligt imod at stoppe udvalgets videre arbejde og bringe teatret ind i en risiko for alvorlig miskreditering.

Et *syvende mindretal* (Danmarks retsforbunds medlem af udvalget) kan stemme for det af ministeren for kulturelle anliggender og de af mindretallene stillede ændringsforslag under indtryk af, at disse alle indebærer begrænsede forbedringer af lovforslaget, men indstiller dog – uanset ændringsforslagenes skæbne – lovforslaget som helhed til *forkastelse* ved 3. behandling.

Dette sker ikke ud fra nogen manglende anerkendelse af nationalscenens kulturformidlende betydning eller anerkendelse af behovet for at renovere de nuværende bygningsmæssige og øvrige tekniske samt andre faciliteter og vilkår for scenekunstens udfoldelse, udvikling og uddannelse – men med en baggrund, der i vid udstrækning ligger på linje med de af centrum-demokraternes medlem af udvalget ovenfor gengivne betænkeligheder. Lovgivningsarbejdet med dette ganske omfattende projekt har været urimeligt forceret, nøjere analyser forekommer påkrævede på en række områder, og det forekommer ikke mindretallet, at noget overhovedet taler for at tilsidesætte dette ønske om opklaringsarbejde, inden endelig politisk beslutning træffes. I realiteten vil dette analysear-

bejde i alt væsentligt alligevel skulle gennemføres, hvis administrationen af det vedtagne lovforslag overhovedet skal være ansvarlig – og i overensstemmelse med derom givne ministerløfter. Dette kulegravningsarbejde burde derfor gennemføres, inden lovgivning finder sted – og ikke alene af hensyn til administrationen. Værdien af, at dette dog trods alt sker, underkendes ikke dermed, men lovgiverne burde som forudsætning for stillingtagen til en så stor bevilling som bestemt forudsætning kræve alle relevante oplysninger på bordet – og afvejning af forskellige vurderinger. Eksempelvis ville Niels Fennets mod svar til ministerens kommentar til dette firmas kommentarer til lovforslaget (indebærende meget betydelige besparelsesmuligheder) være indhentet, og lokalplandiskussionen i Københavns kommune burde være anerkendt som en proces, borgerne i hvert fald burde kunne øve indflydelse på, således at man ikke her alene henholder sig til myndighedernes tilkendegivelse.

Ændringsforslag

Til § 1

Af *ministeren for kulturelle anliggender*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Poulsen (FP) og Voigt (FP)):

1) I § 1, stk. 1, indsættes før »175 mill. kr.« ordet: »indtil«.

Af et *mindretal* (Mette Madsen (V), Øllgaard (V), Arne Melchior (CD) og Mølgaard (DR)):

2) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 2. Den i stk. 1 nævnte bemyndigelse for finansårene 1983–86 forudsætter, at genforhandling af aftaler vedrørende løn og arbejdsvilkår for personalet på Det kgl. Teater er afsluttet ved dispositionsforslagets færdiggørelse, dog senest 1. april 1982.«

Af et *mindretal* (Mette Madsen (V), Øllgaard (V), Flemming Jensen (KF), Helge Møller (KF), Ingerlise Koefoed (SF) og Mølgaard (DR)), tiltrådt af et *andet mindretal* (Bernhard Baunsgaard (RV)):

Til § 2

3) Paragraffen udgår.

Til titlen

4) I *titlen* udgår ordene »og om planlægning af opførelse af et nyt skuespilhus for Det kgl. Teater«.

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget tilsigter med indførelsen af »indtil« før lovforslagets beløb, 175 mill. kr., at klargøre, at de 175 mill. kr. (januar 1980-niveau) udgør et maksimum for udgifterne, der ikke vil blive overskredet. Der vil alene ske en løbende regulering efter byggeindeks.

Med henblik på at sikre overholdelsen af det samlede budget og på at anvise eventuelle besparelsesmuligheder vil der med bistand af et anerkendt rådgivningsfirma blive foretaget en kritisk gennemgang og vurdering af projektet og økonomiberegningen, når der er udarbejdet et dispositionsforslag for hele byggesagen. Dispositionsforslag vil foreligge ca. 9 måneder efter lovforslagets vedtagelse.

Kulturministeren agter, så snart resultatet af kontrolgennemgangen af dispositionsforslaget foreligger, at orientere bevillingsmyndighederne og folketingets kulturudvalg herom. På dette tidspunkt vil der kunne ske en endelig fastsættelse af bevillingsrammen til gennemførelse af de byggearbejder, som fremgår af lovforslagets bilag 2. Beløbet kan højst andrage det i lovforslaget anførte maksimum: 175 mill. kr. (januar 1980-niveau).

Ministeren agter endvidere løbende at holde bevillingsmyndighederne og folketingets kulturudvalg orienteret om det videre forløb af ny- og ombygningen af Det kgl. Teater.

Til nr. 2

Mindretallet deler den af flertallet opstillede forudsætning for tilslutning til lovforslaget, men finder forudsætningen upræcis med hensyn til den tidsmæssige ramme og ønsker en lovfæstelse for at give størst mulig sikkerhed for, at denne betingelse for en rigtig funktion af teatret kan opfyldes. Mindretallet tilsigter gennem ændringsforslaget at opnå størst mulig sikkerhed for, at forhandlingerne

Bet. o. lovf. vedr. Det kgl. Teaters Gamle Scene m.v.

om løn og arbejdsvilkår for personalegrupperne på Det kgl. Teater med henblik på en mere rationel arbejdsgang og deraf følgende driftsfordele rent faktisk vil blive afsluttet, før detailprojekteringen starter. Herved vil mindretallet undgå, at den mere omkostningskrævende del af om- og nybygningen iværksættes, før de problemer, der udspringer af forældede overenskomster og regler, er løst på en tilfredsstillende måde, jfr. målsætningsudvalgets betænkning.

Til nr. 3

Et mindretal (venstres medlemmer af udvalget) betragter anbringelsen af en skuespilscene uden forbindelse med Gamle Scene som en begyndende opsplitning af de tre

kunstarter, som mindretallet mener fremover bør forblive samlet.

Et andet mindretal (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) finder, at folketinget ved eventuelt at vedtage § 2 indirekte accepterer, at der skal opføres en ny skuespilscene, knyttet til nationalteatret. Dette forekommer ikke rimeligt. Det må være rigtigt at afvente om- og nybygningen ifølge lovens § 1 samt at give tid til at vurdere det ombyggede teaters muligheder for at rumme alle tre kunstarter, før andre beslutninger træffes.

Til nr. 4

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. 3.

Lasse Budtz (S) fmd. Søren Hansen (S) Jørgen Frederiksen (S)

Jørgen Peder Hansen (S) Lindenskov (S) Jimmy Stahr (S) Birte Weiss (S)

Bernhard Baunsgaard (RV) Mette Madsen (V) Øllgaard (V) Flemming Jensen (KF)

Helge Møller (KF) Arne Melchior (CD) nfmd. Ingerlise Koefoed (SF) Mølgaard (DR)

Poulsgaard (FP) Voigt (FP)

Partierne VS og KrF havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag

Nogle af udvalgets spørgsmål til ministeren for kulturelle anliggender og dennes svar herpå

Spørgsmål 8:

Udvalget skal anmode om at få oplyst, hvorledes ministeren vil tilgodese, at ombygningen kan indebære bedre forhold for radio- og TV-transmissioner.

Svar:

Ombygningen vil tilgodese Danmarks Radios ønsker om et lokale til faste installationer, således at der for Danmarks Radio opnås en betydelig arbejdsmæssig lettelse og besparelse i forbindelse med den tekniske gennemførelse af TV-transmissioner fra teatret.

Endvidere vil forøgelsen af antallet af prøvesale aflaste scenerne og dermed give teatret og Danmarks Radio større fleksibilitet og tid til det nødvendige tekniske forberedelsesarbejde.

Spørgsmål 7:

Udvalget skal anmode om at få oplyst, om ministeren har overvejet at tilrettelægge ombygningen således, at man bevarer mulighederne for senere at kunne fortsætte ned langs Holmens Kanal med bygning af et nyt skuespilhus.

Svar:

Ombygningsforslaget muliggør fremdeles en placering langs Holmens Kanal inkl. Hafniagrunden eller i Charlottenborgkarreen med de nødvendige tilpasninger.

Medens man således ikke kan siges at have fraskrevet sig mulighederne for at placere det ny skuespilhus i tilknytning til Gamle Scene, skal jeg understrege, at lovforslaget er fremsat i den foreliggende form, fordi regeringen ud fra en helhedsbetragtning af de mange hensyn, der gør sig gældende i forhold til Kgs. Nytorv og Gammelholm-kvartret ikke fandt det forsvarligt at opretholde tanken om en placering af skuespilhuset i

tilknytning til Gamle Scene.

Spørgsmål 26:

Udvalget ønsker svaret på spørgsmål 7 uddybet.

Svar:

Som nævnt i tidligere svar er det af arkitekt Nils Koppel sammen med to ingeniørfirmaer udarbejdede skitseprojekt »En bygningsmæssig undersøgelse 1972-73« hovedgrundlaget for de af lovforslaget omfattede bygningsarbejder. Gennemførelsen af projektet i nødvendig revideret og samordnet form indgik som en forudsætning i det byggeprogram, der lå til grund for arkitektkonkurrencen. Det er derfor i princippet forligeligt med opførelsen af et nyt skuespilhus i tilknytning til Gl. Scene, hvad enten det gælder en placering langs Holmens Kanal eller på Stærekassegrunden.

Beslutningen om placeringen af det ny skuespilhus skal naturligvis træffes af folketinget på grundlag af et forslag, der forelægges, efter at de med hjemmel i lovforslagets par. 2 foretagne undersøgelser af andre placeringsmuligheder har fundet sted. Forslaget vil indeholde en analyse af de forskellige muligheder inklusive Holmens Kanal og Stærekassegrunden.

Spørgsmål 16:

Udvalget skal anmode om en nærmere redegørelse for den rationaliseringsgevinst en ombygning angiveligt vil betyde.

Svar:

I samråd med rationaliseringskonsulenterne, der har forestået rationaliseringsundersøgelsen vedrørende Det kgl. Teaters tekniske og administrative funktioner, har man anslået de besparelser, der forventes opnået, til i alt 3,6 mill. kr. i januar 1981 prisniveau.

Skønsmæssigt fordeles beløbet således:

Den scenetekniske ledelses funktion	0,4
De scenetekniske funktioner	2,3
Vedligeholdelse af bygninger og teknik	0,9
	3,6

Det skal fremhæves, at besparelserne er baseret på det hidtil kendte forestillingsantal og nyproduktioner.

Det tilføjes, at teatrets udgifter til ejendomsskatter forventes at stige med 0,2 mill. kr. efter erhvervelsen af ejendommene Tordenskjoldsgade 10 og Holmens Kanal 5.

Det understreges, at en præcisere opgørelse af besparelsen ved ny- og ombygning beror på udarbejdelsen af byggeprogrammet og den efterfølgende detailprojektering.

Udover de ovenfor omtalte besparelser skal man pege på, at ombygningen skaber de nødvendige forudsætninger for inden for det kunstneriske område at afvikle et repertoire på en for publikum mere attraktiv måde med mulighed for større indtægter.

Som også fremhævet i målsætningsudvalgets redegørelse vil bl. a. ombygningen således muliggøre en bedre samlet udnyttelse af teatrets ressourcer.

Spørgsmål 37:

Udvalget ønsker en nøjere beskrivelse af de ulemper, der måtte være forbundet med at placere et skuespilhus et andet sted end i tilknytning til Gamle Scene.

Svar:

Ved en placering af skuespilhuset udenfor Kgs. Nytorv er det i det følgende forudsat, at fælles administration fortsat er placeret på Kgs. Nytorv, at de tre kunstarter fortsat for at sikre den bedst mulige anvendelse af de kunstneriske ressourcer kan medvirke i fællesproduktioner på begge scener, eksempelvis skuespillets medvirken i »Elverhøj« på Gl. Scene og balletens og kapellets medvirken i det nye skuespilhus, men at Gl. Scene primært anvendes til opera og ballet og det nye hus primært til skuespil, at aktiviteten på begge scener opretholdes (6 forestillinger på hver scene pr. uge), herunder at antallet af

nyproduktioner fastholdes, og endelig at det nye hus som hidtil drives som et repertoireteater, dvs. med vekslende titler.

Umiddelbart vil en udflytning af skuespillet medføre personaleforøgelser i teatrets mindre afdelinger:

Det gælder således i rekvisitten (p.t. 6 mand), lydteknisk afdeling (p.t. 6 mand), kostumegarderoben (p.t. 11 mand), kapelbetjentene (p.t. 6 mand), inspektionen (p.t. 2 mand), billetkontoret (p.t. 9 heltidsbeskæftigede), regissørtjenesten (p.t. 5 mand), varmecentral (p.t. 6 mand). En udflytning vil øge dette personale rent skønsmæssigt med i hvert fald ca. 10 deltidsbeskæftigede, svarende til en merudgift på 1,2 mill. kr.

For vagtmandskabets og kantine's personale (p.t. i alt 19 mand) vil der formentlig være tale om en forøgelse på 10–11 personer, svarende til en årlig merudgift på 1,2 mill. kr.

For så vidt angår det scenetekniske mandskab i øvrigt bemærkes, at den ved nybygning af et samlet teaterkompleks forventede besparelse vil blive reduceret ved en udflytning.

Ved en udflytning af skuespillet til ny bygning andetsteds vil der være etableret fælles produktionsværksteder på Kgs. Nytorv.

Det er dog nødvendigt i det nye skuespilhus, at der etableres lokaler til vedligeholdelse af kostumer og dekorationsmateriel (mindre reparationsværksteder). Det er næppe muligt at udføre de nødvendige funktioner med det nuværende mandskab på maler- og snedkersale, ligesom kostumevedligeholdelsen formentlig vil kræve en mindre styrkelse. Den samlede nødvendige personaleforøgelse skønnes at ville andrage 4 mand, svarende til en merudgift på 450.000 kr.

En udflytning af skuespilhuset nødvendiggør anskaffelse af transportmateriel og ansættelse af et transportpersonale på 3 mand.

Lønudgiften anslås til ca. 330.000 kr.

De samlede udgifter anslås herefter til:	mill. kr.
Merudgift ved udflytning af skuespil	2,4
Reduktion i besparelse af sceneteknik	0,5
Transport, lønudgifter alene	0,3
Merudgifter i alt	<u>3,2 pr. år</u>

Hertil kommer udgiften til anskaffelse af transportmateriel, anslået til 500.000 kr.

Spørgsmål 36:

Udvalget ønsker en uddybning af svar på spørgsmål 11. Udvalget ønsker herunder en definition på en § 2-virksomhed med angivelse af eventuelle fordele ved en sådan.

Svar:

Grundlaget for at tillægge statsvirksomheder en særlig stilling i bevillingsretlig henseende er virksomhedernes forretningsmæssige præg. Spørgsmålet om, hvilke styrelser der skal optages på statsvirksomhedsparagraffen – § 2 – er senest blevet overvejet af udvalget vedrørende statens budget og regnskab i 1955. Udvalget fremhævede bl. a., at bevillingsmyndighedernes interesse i en selvstændig opstilling af statens forretningsmæssige virksomheder består i, at man ved gennemførelsen af omkostningsprincippet på regnskabet mere overskueligt kan bedømme virksomhedens forsvarelige drift. Af den af statsrevisorerne netop offentliggjorte publikation: »Statsvirksomhedernes bevillingsretlige stilling« fremgår, at der ikke eksisterer en definition af § 2-virksomheder.

For statsvirksomheder gælder for driftsbevillinger den såkaldte frigørelsesklausul. Dette betyder, at standardkontospecifikationen og anmærkningerne dertil på finansloven er af orienterende art og ikke binder med hensyn til anvendelsen af de opførte beløb. Statsvirksomheder kan således uden begrænsning overføre besparelser mellem lønkonti og konti vedrørende driftsudgifter i øvrigt.

Endvidere kan statsvirksomheder overskrive standardkonto 07. Tjenesterejser og befordring uden forelæggelse for budgetdepartementet. Tilsvarende gælder, at statsvirksomheder ikke er begrænset i dispositionsadgangen på visse andre standardkonti. Endelig kan statsvirksomheder frit indgå aftaler om lejemål vedrørende fast ejendom uanset omfanget af det lejede samt de aftalte lejevilkår.

Frigørelsesklausulen giver ikke på andre områder statsvirksomheder en udvidet dispo-

sitionsadgang. Klausulen giver således ikke adgang til at udvide rammebevillingen for driftsudgifter i det tilfælde, at man får merindtægter.

Frigørelsesklausulen indebærer heller ikke en undtagelse fra bruttoprincippet. Samtlige udgifter og indtægter skal således posteres på regnskabet, hvilket indebærer, at de samlede udgifter i forbindelse med en aktivitet skal holdes inden for de fastsatte budgetteringsrammer, selv om udgifterne helt eller delvis modsvares af indtægter.

Statsvirksomheder kan (ligesom statsinstitutioner og med de samme undtagelser) kun ansætte personale inden for det for hver stillingsbetegnelse godkendte antal stillinger (personaleloftet). Man er også bundet til at aflønne det ansatte personale med den aflønning, der er gældende for den pågældende stilling i henhold til aftale, overenskomst, regulativ eller lignende.

For så vidt angår bevillingen »Indtægter«, er der ikke fastsat særlige regler for statsvirksomheder.

Det kgl. Teater har med hjemmel i anmærkningerne i finansloven praktisk taget den samme dispositionsfrihed, der gælder for statsvirksomheder. Teatret har herudover opnået en dispositionsfrihed, der går videre end statsvirksomhedernes. Hertil kan føjes, at en omdannelse af Det kgl. Teater til en statsvirksomhed, som det fremgår af det ovenfor anførte, ikke vil medføre den af teatret ønskede dispositionsfrihed, for så vidt angår aflønning og stillingsbetegnelserne på finansloven.

Anmærkningerne til finanslovens § 21.05.01. Det kgl. Teater og Kapel indeholder en adgang til med kulturministerens godkendelse at kunne overføre besparede beløb fra én konto til en anden inden for finansåret. Det eneste punkt, hvor teatret reelt har en dispositionsfrihed, der er mindre end den, der følger af frigørelsesklausulen for statsvirksomheder, vedrører retten til at indgå lejemål, hvor statsvirksomheder er frit stillet,

mens teatret skal overholde bestemmelser om forelæggelse for finansministeriet.

Man har herudover opnået, at bruttoprincippet ikke gælder fuldt ud for Det kgl. Teater. Teatret kan således anvende merindtægter fra særprissalget ved gæsteforestillinger til dækning af merudgifter ved de pågældende forestillinger og billetindtægter ved gæstespil til dækning af merudgifter ved gæstespillets afholdelse. Teatret kan også anvende indtægterne fra betalingsgarderoberne til dækning af de med driften af disse forbundne udgifter.

Endelig er teatret berettiget til at anvende indtægter i forbindelse med rekvireret gentagelse i provinsen af kapelkoncerter og ved rekvirerede turnéforestillinger ud over 50 til dækning af de herved forbundne udgifter.

Hovedsynspunktet, der ligger bag denne øgede dispositionsfrihed, er, at teatret, når det agter at gennemføre aktiviteter, der ligger ud over, hvad der er forudsat ved bevillingsmeddelelsen på finansloven, bør have mulighed for helt eller delvis at finansiere denne meraktivitet ved de indtægter, der følger heraf.

Det er min opfattelse, at finansministeriet vil vise forståelse for nye ønsker fra teatret, der øger dispositionsfriheden på en række konkret anførte områder. Dette vil blive drøftet, når den gældende ordning på basis af de i perioden 1979-81 indvundne erfaringer tages op til vurdering i 1982.

I henhold til tekstanmærkning har Det kgl. Teater endelig mulighed for at overføre ikke-forbrugte beløb på indtil 2 mill. kr. fra ét finansår til et andet. Herved har teatret opnået en vis økonomisk bevægelsesfrihed de enkelte finansår imellem.

Jeg kan for så vidt angår vilkårene for statsvirksomheder i øvrigt henvise til statsrevisorernes publikation: »Statsvirksomhedernes bevillingsretlige stilling«.

Spørgsmål 46:

Vil en udvidelse af turnévirksomheden under ombygningen betyde, at Det kgl. Teater vil få mulighed for at beholde billetindtægter, der indkommer fra forestillinger, der spilles ud over de 50, der følger af den gældende forsøgsordning?

Svar:

Som anført i svaret på spørgsmål 36 skal den gældende ordning på basis af de indvundne erfaringer i perioden 1979-81 tages op til vurdering i 1982. Jeg har intet grundlag for at antage, at finansministeriet ikke vil tiltræde en videreførelse og en fornuftig udbygning af teatrets dispositionsfrihed; tværtimod er det mit indtryk, at man vil vise stor forståelse herfor og medvirke til, at teatrets ressourcer kan blive udnyttet bedst muligt. Dette gælder selvsagt også byggeperioden og adgangen til herunder at anvende indtægter i forbindelse med rekvirerede turnéforestillinger ud over 50 til dækning af de herved forbundne udgifter.

Spørgsmål 50:

Udvalget ønsker ministerens kommentar til vedlagte henvendelse fra Niels Fennet.

Svar:

Hensigten med ny- og ombygningen af Gl. Scene er at skabe en funktionsdygtig ramme for nationalscenens kunstneriske og teknisk/administrative aktiviteter.

For at sikre, at sceneområdet på Gl. Scene kan fungere hensigtsmæssigt i overensstemmelse med fremtidens krav, må der etableres en bagscene og magasiner umiddelbart bag Gl. Scene.

Der skal i nybygningsområdet skaffes indendørs af- og pålæsningsmulighed for alt materiel fra fjernmagasinerne, ligesom al varettransport, transport af dekorationsmateriel, kostumer, instrumenter m. v. skal kunne ske på vogne og i elevatorer.

Til opfyldelse af denne målsætning vil det være påkrævet, at såvel gadeniveauet som Gl. Scenes niveau føres gennem hele nybygningsområdets indre kerne, dvs. kolonnadebygningerne, magasinbygningen og ejendommene Holmens Kanal 5 og Tordenskjoldsgade 10.

I den ydre del af nybygningsområdet skal der etableres det fornødne antal dagslyskokaler til påklædningsværelser, personalerum og administration.

Grundlaget for lovforslaget er et gennemarbejdet program, baseret på ovennævnte målsætning.

Det er hovedsageligt i vurderingen af forholdet mellem ombygning og nybyggeri, at Niels Fennets forslag adskiller sig fra lovfors-

slaget. Det er ikke muligt at tilfredsstille byggeprogrammets krav med de ombygninger, som Niels Fennet har beskrevet.

Niels Fennets forslag er ikke i overensstemmelse med byggeprogrammet af følgende grunde:

1. Bagscene og kolonnadebygninger.

Det fremgår af Niels Fennets redegørelse, at han regner med ombygning i forbindelse med punktet »*Overgang Heibergsgade*«.

Her omtaler Niels Fennet:

»gavle bevares, der indskydes nye etagedæk af hensyn til transport i to etager. Tag og facader renoveres«.

En sådan disposition udelukker imidlertid gennemførelsen af bagscene til Gl. Scene, der er helt centralt i lovforslaget.

For at kunne etablere en bagscene i forbindelse med Gl. Scene må der i den eksisterende teaterbygning tilvejebringes en åbning i scenens bagvæg på 18 m's bredde og 8,5 m's højde. Denne vægs vitale funktion i den gamle teaterbygningens bærende konstruktioner nødvendiggør omfattende konstruktive arbejder for at bære scenebygningens øvre etager, tagkonstruktion og dækket over bagscenen, som skal være søjlefri i et areal af scenens størrelse.

I Niels Fennets forslag forudsættes kolonnadebygningernes gavle bevaret, og der indskydes nye etagedæk, der overdækker gårdrummet mellem de to bygninger. Kolonnadebygningerne, der er funderet på træpæle, har i 1938 fået en påbygning af 2 etager, hvilket giver lokale overbelastninger i murværket i såvel magasinbygningen som i selve kolonnadebygningerne. Bygningernes konstruktive tilstand er generelt ringe med murværksrevner, der holdes under stadig observation.

Ved funderingsændringerne i 1976-77 beregnedes nødvendige fundamentsforstærkninger for de to bygninger til 2,5 mill. kr. Under hensyn til bygningernes tilstand, der ville fordrø nedrivning eller omfattende nybygning inden for en kortere årrække, besluttedes det at spare denne funderingsudgift og som midlertidig foranstaltning klare sig med periodisk gentagne injektioner af cementmørtel under fundamenterne. Kolonnadebygningernes konstruktive tilstand tillader således ikke en ombygning som den af Niels Fennet foreslåede.

Ingen belastning kan overføres til eksisterende konstruktioner i Gl. Scenes bygning eller kolonnadebygningerne.

Bagscenen kan derfor kun etableres i forbindelse med nybyggeri og ikke ved indskud af etager i Gl. Scenes bagbygning og kolonnadebygningerne.

2. Magasinbygningen

Kulissemagasinerne, hvor kulisser skal anbringes stående, kræver så store ændringer af den nuværende magasinbygning indre, at et nybyggeri her bliver nødvendigt.

I Niels Fennets forslag er magasinbygningen tænkt bevaret, men ændret til nye formål.

Magasinbygningen har udover de ved opførelsen forudsatte belastninger ved forskellige ombygninger – således i 1938 af kolonnadebygningerne og i 1959 med påførelse af en ekstra etage med malersal – nu lokalt så store spændinger i murværket, at enhver merbelastning må afvises.

Hertil kommer, at murværkets tilstand især i det nordlige hjørne og facaden mod Tordenskjoldsgade er præget af alder med betydelig revnedannelse, der indtil nu er holdt under løbende observation.

Fundamenterne for ydermurene er ved funderingsændringerne i 1976-77 understøttet på jernbetonpæle beregnet efter de eksisterende belastninger. De tåler for størstedelen ikke merbelastning. En del af søjlerne er murværks-søjler, medens andre er træsøjler. Ingen af disse tåler merbelastning og må i tilfælde af ombygning helt fjernes og erstattes med nye søjler og nye fundamenter.

Generelt kan om magasinbygningen siges, at bygningens konstruktive tilstand ikke tillader en ombygning. Såfremt en sådan søgtes gennemført, måtte der foretages så betydelige ændringer i de eksisterende konstruktioner, at udgifterne hertil ville overstige udgifterne til nedrivning og opførelse af en ny bygning.

Af hensyn til transport i gadeplan er det nødvendigt at skaffe overensstemmelse mellem portrummets gadeniveau og det store dekorationsmagasins niveau. Dette betyder også, at der må gribes kraftigt ind i magasinbygningens etageadskillelser.

Som allerede nævnt kræver dette et nybyggeri. Om muligheden for at bevare eksisterende facader henvises til svaret på spm. 49.

3. *Prøvesalene*

Under *Bygningsmæssige arbejder* anfører Niels Fennet:

»Holmens Kanal 5 og Tordenskjoldsgade 10. Facader bibeholdes, men renoveres, indre bygningsvolumen ændres til nyt formål«.

På side 2, sidste afsnit, beskriver Niels Fennet, at han forudsætter at bevare disse bygninger.

Prøvesalenes ydre mål og rumhøjder lader sig imidlertid ikke indarbejde i de nuværen-

de ejendomme Holmens Kanal 5 og Tordenskjoldsgade 10. Disse bygningers bagbygninger må fjernes for at give plads til de nødvendige nybyggede prøvesale.

En sammenligning mellem *lovforslagets økonomiske ramme* på 175 mill. kr. og *Niels Fennets budget* på 104 mill. kr. viser, at forskellen på 71 mill. kr. hovedsagelig beror på nedennævnte forhold, idet der er rimelig overensstemmelse mellem de øvrige to kalkulationer.

1. Niels Fennets forslag indeholder ombygning af ca. 12.700 m² i eksisterende bygninger og ca. 700 m² nybygning, mens lovforslaget ombygger ca. 6.000 m² og nybygger ca. 11.000 m²

Merprisen herfor er med anvendelse af gennemsnitlige m² -priser opgjort til:

6.700 m ² nybyggeri i stedet for ombygning til en merpris på 3.000 kr./m ²	20.100.000
3.600 m ² yderligere byggeri til en nybygningspris på 7.000 kr./m ²	25.200.000
Nedrivning	3.000.000

48.300.000

2. Ombygningen berører en række eksisterende anlæg, installationer og inventar omkring Gl. Scene og orkestergrav, kantine og værksteder, gadeledninger m. v., som enten må omlægges, genetableres eller nyanskaffes.

Omfanget, der er baseret på detailkundskab til teatrets bygninger og installationer, er beregnet til

3.750.000

3. Udover normal bestykning er i lovforslaget medregnet nødvendige særintallationer såsom nødbelysningsanlæg, sprinkleranlæg, brandmeldeanlæg, signal- og medhørsanlæg m. v. til en samlet sum af

2.250.000

4. Lovforslaget indeholder udgifter til elevatorer, tæppe-lager m. v. (kun mekanik) samt nye stole på vogne for de nye orkesterpladser til en samlet udgift på

10.450.000

Niels Fennet overslag, der ikke omfatter alle nødvendige anskaffelser, indeholder hertil

5.000.000

5.450.000

59.750.000

Moms 20.25

12.100.000

71.850.000

Difference mellem de i lovforslaget afsatte beløb til ekspropriation og det af Niels Fennet afsatte

3.000.000

I alt difference

74.850.000

Sammenfatning

Niels Fennets henvendelse indeholder en redegørelse for om- og nybygninger, der ikke imødekommer lovforslagets programkrav og forudætter ombygninger, der ikke er gennemførlige i de eksisterende bygninger.

Niels Fennets beregninger viser ingen besparelsesmuligheder ved en gennemførelse af lovforslagets programkrav.